

VWG Nieuwsbrief 15 juni 2021

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Ten aanzien van de veranderingen van de Nieuwsbrief is besloten om een splitsing aan te brengen in de korte en langere berichten. De korte berichten kunt u lezen in de maandelijkse Nieuwsbrief die per mailbericht wordt toegezonden. De langere berichten worden rechtstreeks op de website geplaatst en alleen nog genoemd in de Nieuwsbrief.

VWG Bestuur:

Op 18 juni zal de eerstvolgende digitale bestuursvergadering worden gehouden.

Op 4 juni heeft de ALV in digitale vorm plaatsgevonden.

De ALV heeft ingestemd met het benoemen van twee nieuwe bestuursleden:

Alette van den Hazelkamp en Piet-Hein Daverveldt. Piet-Hein Daverveldt is toegetreden tot het bestuur en aansluitend door het bestuur tot voorzitter gekozen.

Het bestuur is hiermee weer compleet en is direct en voortvarend aan de slag gegaan om te kijken naar de toekomstbestendigheid van de VWG.

U kunt uw steentje bijdragen door de toegezonden enquête in te vullen.

Op 1 juli treedt de *Wet bestuur en toezicht rechtspersonen* in werking.

Alle stichtingen en verenigingen zullen na moeten gaan hoe zij de wet in de statuten van hun vereniging of stichting aan moeten passen.

Nu gaat de wet in hoofdzaak over grote verenigingen en wil dat besturen professioneler handelen en beter te controleren zijn.

Voor kleinere verenigingen zoals de VWG geldt dat er een ALV en een kascommissie is die het bestuur controleert. Een goede boekhouding is essentieel omdat bestuurders persoonlijk aansprakelijk gesteld kunnen worden mocht er iets mis gaan.

Op 18 juni heeft het bestuur al gesproken over de taakverdeling binnen het bestuur, in grote lijnen was die er al. Maar met de WBTR luistert het tamelijk nauw om zaken te preciseren en met de mogelijke veranderingen van de VWG naar aanleiding van de lopende consultatieronde zullen de statuten mogelijkerwijs aangepast moeten worden. Een goed moment om dan ook de gevolgen van de WBTR mee te nemen. We zullen u op de hoogte houden.

VWG data:

In voorbereiding: NajaarsExcursie donderdag 7 oktober.

De agenda van de gastheer: Waterschap Rijn & IJssel (Doetinchem) is daarbij leidend.

De slogan van de provincie Gelderland: „Gelderland levert je verrassende streken”.

Vorige jaar is in enkele Nieuwsbrieven de Achterhoek en in het bijzonder het grote watertekort belicht. In oktober 2019 waren er al eerste gesprekken over de invulling van een bijeenkomst waarbij ook het grensgebied met Duitsland aan de orde werd gesteld. Waterschap Rijn & IJssel zal met de Duitse evenknie naar oplossingen zoeken om het watertekort terug te dringen, water vast te houden en ook de verschillende landgoederen in de Achterhoek voldoende water aan te bieden. In die korte serie passeerden de Baakse Beek en de Berkel de revue.

In een volgende Nieuwsbrief staat mogelijk al meer informatie over de nadere invulling van 7 oktober.

In het algemeen over de komende excursiedata en andere bijeenkomsten: hier zullen we mogelijk meerdere keren af gaan wijken van het vaste patroon: de 1^e donderdag van juni en de 1^e vrijdag van oktober. Toch willen we de data ruim van te voren noemen zodat iedereen in de gelegenheid wordt gesteld de datum of data vrij te houden.

Mocht er naar aanleiding van de thans lopende interne leden enquête een noodzaak zijn om veranderingen aan te brengen in de vorm van de excursies dan wordt dat op zijn vroegst medio oktober bekend. Wensen en suggesties kunt u aangeven in de enquête die u heeft ontvangen.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman
Excursiecommissie

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm:
Waterstaatsgeschiedenis.nl

Op de website zal een verwijzing worden opgenomen naar de hoogheemraad- en waterschappen en specifiek naar het beleid ten aanzien van Cultureel Erfgoed. Als er geen document digitaal beschikbaar is dan zal er een korte omschrijving worden opgenomen waaruit het cultureel erfgoed bestaat.

Algemeen:

Onderstaand twee links naar filmpjes over Gouda en het water:

+ Gouda Atlantis = mogelijke toekomst van de stad in het licht van mogelijke klimaatveranderingen >

<https://www.youtube.com/watch?v=Lxyl13gSAGo>

+ Museum Gouda = digitale rondleiding over de huidige, nog niet toegankelijke tentoonstelling "Koele Wateren" >

<https://www.youtube.com/watch?v=NKQjIMdBjGo>

Een derde link verwijst naar het rapport van STOWA en RCE

<https://www.stowa.nl/nieuws/klimaatadaptie-ken-uw-stad-sgeschiedenis>

De vierde link verwijst naar een project waar Petra van Dam, hoogleraar Water & Milieu (VU Amsterdam) momenteel aan werkt:

copingwithdrought.com

Hoe om te gaan met droogte in tijden van klimaatverandering.

In de afgelopen weken kwamen enkele grote thema's voorbij:

1: Inpolderen van delen van de Noordzee ten behoeve van de landbouw.

2: gebruik van 1,4% van de beschikbare oppervlakte van weilanden ten behoeve van woningbouw.

1 staat niet los van 2 maar de agrarische sector denkt eerder aan uitbreiding van het areaal dan aan een inkrimping zoals onder 2 wordt beoogd.

In de politiek wordt gepleit voor het garanderen van een „stip op de horizon” voor de agrarische sector zodat bedrijven voor de komende jaren of decennia weten waar ze aan toe zijn en bedrijfsopvolging iets makkelijker wordt door de geboden zekerheden.

Bij 2 is het argument dat weilanden goed geschikt zijn voor woningbouw en de infrastructuur eenvoudiger is in te passen. Daarnaast is de nieuwe ruimte goed in te delen in kavels voor woningbouw, groen en water. Met ruimtelijke reservering van 1,4 % weiland kunnen 300.000 woningen worden gebouwd.

Een van de meest omstreden locaties is de polder Rijnenburg bij Utrecht ingeklemd door het verkeersknooppunt oudenrijn waar de A – 2 en de A 12 elkaar kruisen.

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft deze locatie ontraden om er een grootschalige woningbouwlocatie van te maken. Daarnaast vraagt het bereikbaar maken van deze locatie met twee belangrijke barrières ook de nodige aandacht.

De gemeente Utrecht wil Rijnenburg gebruiken voor de aanleg van zonneparken en het plaatsen van windturbines en staat daarmee lijnrecht tegenover de visie van de rijksoverheid die het als een belangrijke woningbouwlocatie ziet.

3 de Lelylaan staat weer op de agenda. De Lelylijn zou de snelle spoorlijn tussen Amsterdam, Emmeloord, Heerenveen, Drachten en Groningen moeten worden. Na aanleg moet deze lijn op langere aansluiting geven op het hoge snelheidsnetwerk in Duitsland en verder naar Scandinavië.

Als de Lelylaan wordt aangelegd zal de Randstad een nieuwe uitloper kennen langs de as van de Lelylijn. Net zoals de Randstad nu al weglekt van Utrecht naar Den Bosch en Eindhoven en Arnhem en Nijmegen.

De gestelde vraag is: voor wie is de Lelylijn relevant nu thuiswerken sinds maart 2020 min of meer de nieuwe norm aan het worden is. Komt de Randstedeling naar het noorden om daar te wonen en in de Randstad te blijven werken of komt er werkgelegenheid naar het noorden? Genoeg stof om over na te denken.

Aanvaringen op watersnelweg Lemmer – Delfzijl

In betrekkelijk korte tijd hebben er aanvaringen plaatsgevonden van scheepvaartverkeer met een oeververbinding op het Van Starckenborghkanaal.

Op 15 mei raakte de Gerrit Krolbrug zwaar beschadigd nadat een de ms Bodensee de brug in gesloten toestand raakte. De brug is langdurig buiten gebruik voor het gemotoriseerde verkeer. Voor langzaam verkeer waren er altijd al twee loopbruggen beschikbaar die gebruikt konden worden als de brug voor het passerende scheepvaartverkeer geopend was.

Het scheepvaartverkeer voor schepen langer dan 70 meter lag enkele dagen stil. Schepen tot 70 meter konden gebruik maken van het Reitdiep en het Verbindingskanaal.

De Gerrit Krolbrug is een bijzonderheid: een ponton- of schipbrug uit 1936 het brugdek rust op een grote drijver. Er waren bij Rijkswaterstaat al langer plannen om de brug te vervangen in het kader van de opwaardering van de vaarroute Lemmer – Delfzijl die over de hele lengte

geschikt moet worden gemaakt voor grotere schepen klasse V a, meer lading of containers. Naar verwachting is de nieuwe vaste oeververbinding in 2025 of 2026 gereed. Korte tijd later, op 31 mei, werd de tafelbrug bij Aduard geraakt. Deze brug kon enkele uren na de aanvaring weer in gebruik worden genomen.

Enkele jaren geleden (2018) werd de Paddepoelsterbrug al aangevaren. Deze brug is nog niet herplaatst. Deze brug zat in het bekende Pieterpad, omlopen om van Stad naar Ommeland te komen. De brug is tegelijkertijd de toegang naar Reitdiepdal gebied. Volgens plannen moet de nieuwe vaste brug in 2025 gereed zijn. De doorvaarthoogte is op 10 m. gesteld, als voorbeeld zou de fiets- voetgangersbrug over het Amsterdam – Rijnkanaal uit 2018 bij Nigtevecht kunnen dienen

In 5 jaar tijd waren er 23 aanvaringen van schepen met bruggen tussen Lemmer en Delfzijl. Rijkswaterstaat heeft nog geen idee wat de oorzaak zou kunnen zijn van de aanvaringen. Bij de Maritieme Academie in Harlingen wordt gewezen op het grote verschil in de bruggen op het traject, voor buitenlandse schippers is het dan niet duidelijk hoe een brug precies werkt. Laat onverlet dat de schipper van de ms Bodensee niet in de gaten heeft gehad dat hij een brug naderde. De hoge bruggen voor het langzaam verkeer stonden wel correct op de verouderde versie van de elektronische kaart die de schipper gebruikte aangegeven maar de lagere pontonbrug niet. De schipper heeft in ieder geval het rode licht op het brugdek niet op tijd in de gaten gehad. De juridische titel om de schipper staande te houden: onbekwaam zeemanschap.

(afbeelding VE, de beschadigde Gerrit Krolbrug)

WaterHeritage Netwerk

Behalve de ALV die op 4 juni plaatsvond was er 's middags een gezamenlijke bijeenkomst van de VWG en Stichting WaterHeritage.

Een van de onderdelen was een korte presentatie van cultureel erfgoed van een waterschap. Er kwam een oude afbeelding voorbij van het Waterschapshuis Bedumerweg 2 Onderdendam. Het bijzondere van de afbeelding was een fraaie gevel met 12 wapenschilden van de zijvesten. De wapenschilden zijn in 1740 na een verbouwing geplaatst. Wie het gebouw nu kent weet dat er slechts 2 wapenschilden in de voorgevel zitten, zie de afbeelding. De vraag is: waar zijn de 12 zijvesten gebleven.

In de Franse tijd was men redelijk wars van onderscheid. Vrijheid, gelijkheid en broederschap was het parool. Alles wat ook maar een beetje deed denken aan standenverschil moest het veld ruimen. De wapenschilden van de 12 zijvesten konden in 1798 de toets der kritiek niet doorstaan en verdwenen geruisloos bij het oud puin. Misschien in stukken geslagen om elders opnieuw gebruikt te kunnen worden.

Na de Franse periode heeft niemand er aan gedacht om de wapenschilden weer opnieuw te laten maken en terug te plaatsen.

Bron: Bertus Hempenius: *Onderdendam, Middelpunt van Hunsingo*, Onderdendam 1992

Met dank aan het waterschap Noorderzijlvest om dit te achterhalen.

(afbeelding VE, voormalig waterschapshuis Onderdendam)

Waterschap Rivierenland (Tiel)

Een boomgaard van 24.000 bomen in de Betuwe langs de A – 15 tussen Deil en Dodewaard een afstand van 33 kilometer dat is de ambitie van Caro Agterberg. Het is een gevolg van een prijsvraag uit 2017: Maak Gelderland mooier. In de Betuwe vormen fruitteelt en sierboomteelt een belangrijke economische factor. De groene corridor moet worden gevormd door 134 soorten fruitbomen en 136 soorten laanbomen.

Het plan kost 3 miljoen euro maar kan inmiddels op brede steun rekenen: Rijkswaterstaat als beheerder van de bermen, Pro Rail die de Betuwelijn beheert en waterschap Rivierenland, provincie Gelderland en de gemeente Tiel.

Pro Rail zal vooral waarborgen willen hebben dat de bomen niet binnen de 13 meter lijn uit het hart van de spoorlijn komen te staan en overhangende takken het treinverkeer

(goederenvervoer van de Rotterdamse havens naar Duitsland) zouden kunnen hinderen.

De nieuwe infranatuur levert geen fruit en vruchten voor de consumptie maar streeft vooral naar lokale biodiversiteit.

Op de wat langere termijn zou de groene corridor langs de hele A – 15 aangeplant moeten worden, van de havens tot aan de grens bij Zevenaar.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

Visdeurbel goot succes. Tijdens het trekseizoen van zoetwatervis was de Weerdsuis in de gracht van Utrecht een obstakel om vissen door te laten. Een gezamenlijk project van de gemeente Utrecht, Waterschap Amstel, Gooi & Vecht en het Hoogheemraadschap bracht daar verandering in. Door middel van een digitale deurbel kon er wereldwijd meegekeken worden naar het onderwaterleven in de grachten en bij de sluis. Zo zijn er bezoekers uit Canada, Spanje en Taiwan geweest. Er zijn 440.000 unieke bezoekers geteld die samen 2 miljoen keer de visdeurbel hebben bezocht. Door de visdeurbel daadwerkelijk te gebruiken konden 100.000 veilige vispassages plaatsvinden bij de sluis.

De grachten in Utrecht vormen de schakel tussen de Vecht en de Kromme Rijn. De baars kwam het meest voor op de beelden. In de komende tijd worden alle gemaakte beelden geanalyseerd om een betere kijk op het onderwaterleven te krijgen.

Na dit succes komt de visdeurbel in 2022 weer terug.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)

Luchtbellenscherm brengt plastic vanaf de bodem aan de oppervlakte. Dit idee was in 2016 de prijswinnaar van de Plastic Free Rivers Makaton. Anne Mieke Eveleens co founder van het project in 2016 kwam in contact met het Provinciaal Waterbedrijf Noord – Holland (PWN) om het gezuiverde afvalwater van een RWZI nog verder te reinigen voordat het naar het oppervlaktewater stroomt. Als testlocatie werd gekozen voor de RWZI in Wervershoof. Microplastic komt o.a. door slijtage van autobanden en het wassen van kleding (fleece) in het afvalwater.

Dat er steeds meer plastic in het oppervlaktewater en ecosystemen komt is niet nieuw, iedere poging om dit te voorkomen is nuttig en noodzakelijk voor dier en mens.

De Westfriese Omringdijk slingert over een afstand van 126 kilometer door het Noord – Hollandse landschap. Door middel van een nieuwe app wordt op 25 locaties een toelichting gegeven bijv. bij Gemaal Lely, of in de Zijpe en een van de kolken.

(afbeelding HHNK, Westfriese Omringdijk)

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

Het waterschap heeft via sociale media erg veel kritiek gehad op het maaien op een locatie in Vlissingen. Juist in het groei- en bloeiseizoen zou het volgens de critici passend zijn geweest om op beschermde of unieke soorten te letten. Het waterschap legt op de website uitvoerig uit welke maatregelen er worden getroffen om incidenten te voorkomen.

Er wordt altijd een landelijke databank geraadpleegd om na te gaan of er in het te maaien vak zeldzame soorten zijn waargenomen. In Vlissingen was dat niet het geval en daarom kon er gemaaid worden. Dat er dan 1 bokkenorchis sneuvelde is een vervelend geval van pech hebben en valt niemand aan te rekenen.

Het waterschap laat voorbeelden zien van percelen die afgezet zijn omdat er bijzondere vogels broeden zoals de bontbekplevier en een buizerd of inderdaad zeldzame planten zoals de bokkenorchis groeien.

Het verwijt dat het waterschap niet zorgvuldig om zou gaan met alles wat er groeit en bloeit is dan ook wat te makkelijk. Ieder voorjaar wordt er eerst een „schouw” gedaan om te kijken of er geen bijzondere waarnemingen te zien zijn die het noodzakelijk maken het te maaien perceel tijdelijk te ontzien. Het waterschap wijst ook op de plicht die het heeft om te zorgen voor de veiligheid van wegen en waterkeringen en daarom ook in het broedseizoen wel aan het werk moet.

Waterschap Aa en Maas (Den Bosch)

Het waterschap is deze week begonnen met de aanleg van een nieuw bassin om water op te vangen uit de Slievensse Loop bij Someren. De capaciteit van het huidige bassin bleek bij clusterbuien onvoldoende te zijn waardoor water de naastgelegen woonwijk van Someren noord in stroomde en er sprake is van wateroverlast.

Op landbouwgrond van Tijn van Summeren aan de Beerseweg in Mill is een strook grond vrijgemaakt langs de Lage Raam. Zowel flora als fauna zijn hierbij gebaat.

Het bijzondere is dat het hier om een particulier gaat die medewerking wilde verlenen aan het verbeteren van de biodiversiteit op en rond zijn bedrijf en daarom een strook grond beschikbaar wilde stellen. Het waterschap beloofde dit met de „blauw – groene” handdruk. De Lage Raam is een beek waar in de komende tijd meer projecten plaats zullen vinden ten behoeve van peilbeheer, natuur en landbouw.

Tijn van Summeren is tevreden hij heeft inmiddels een lepelaar en ooievaar als gasten gesignaleerd.

Waterschap De Dommel (Boxtel)

Kijken naar wat wel kan in deze tijd waarin nog beperkingen rondom Covid 19 van kracht zijn.

Het waterschap organiseert op dinsdag 29 juni een Open Luchtinformatiedag om op locatie de projecten bij de Tongelreep aan belangstellenden toe te lichten.

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis wil in de komende jaren aandacht besteden aan historische feiten die het vakgebied raken:

2021: Sint Elisabethsvloed (1421); het themajaar loopt door tot en met 2022; vanaf april is er een speciale website: www.600jaarelisabethsvloed.nl

2022: Afsluiten van de Kromme Rijn (1122)

2022: De Haarlemmermeer viel droog (1852)

2022: De (Oude) Hollandse Waterlinie bestaat 350 jaar (1672)

2023: Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar

2024: Volledige ingebruikname Blankenberg tunnel tussen de A-15 en A-20

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Data:

Volgende maand verschijnt het boek: „Reuzenarbeid” van Willem van der Ham bij uitgever: NAI010. Het KIVI organiseert een webinar.

Op de website meer informatie te vinden.

7 oktober: NajaarsExcursie, Waterschap Rijn & IJssel (Doetinchem), datum onder voorbehoud van de mogelijkheden die er op dat moment zijn.

Dit jaar bestaat de VWG 30 jaar en SSF 35 jaar.

Hier zal opnieuw door middel van een gezamenlijk symposium aandacht aan worden geschonken: op **28 oktober** a.s. in de Geertekerk, Utrecht

Dit is een verschoven datum: van 8 april a.s. naar het najaar. Mocht u zich voor 8 april hebben opgegeven dan heeft u als het goed is inmiddels bericht ontvangen dat de aanmelding ook voor de datum van 28 oktober staat genoteerd. Mocht u zich nog niet hebben opgegeven: wacht niet te lang! Opgeven kan via deze link:

<https://www.halito.events/lustrumviering-ssf-vwg/nl/register>

Het thema: „Is de Waterwolf terug?”

De veronderstelde verandering van het klimaat zal aan de orde komen.

Via deze Nieuwsbrief zult u op de hoogte worden gehouden.

Van 1 tot en met 4 september de European Association for Urban History in Antwerpen gehouden.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Ten aanzien van berichten en mededelingen:

De Nieuwsbrief verschijnt 1 x per maand, het streven is op of kort na de 15^e van de maand. Mocht u mededelingen willen laten opnemen dan is het prettig als u hier rekening mee wilt houden.

Berichten die u wilt aanleveren voor plaatsing op de website: berichten zullen (als er aanbod is) op vrijdag worden verzonden aan de webmaster.

Vincent Erdin
Secretaris VWG
15 juni 2021